

STATISTIKENS FRAMTAGNING

Arbetsorsakade besvär

2016

AM0502

Innehåll

0	Allmänna uppgifter	3
0.1	Ämnesområde	3
0.2	Statistikområde.....	3
0.3	SOS-klassificering.....	3
0.4	Statistikansvarig	3
0.5	Statistikproducent	3
0.6	Uppgiftsskyldighet	3
0.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
0.8	Gallringsföreskrifter.....	4
0.9	EU-reglering.....	4
0.10	Syfte och historik.....	4
0.11	Statistikanvändning.....	4
0.12	Upplägg och genomförande	4
0.13	Internationell rapportering	5
0.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	5
1	Innehållsöversikt	5
1.1	Undersökta populationer och variabler	6
1.2	Redovisade populationer och storheter	6
1.3	Utflöden: statistik och mikrodata.....	7
1.4	Dokumentation och metadata	7
2	Uppgiftsinsamling	7
2.1	Ram	7
2.2	Urval	8
2.3	Mätinstrument.....	8
2.4	Insamling.....	9
2.5	Databeredning.....	9
3	Statistisk bearbetning: antaganden och beräkningsformler	9
4	Slutliga observationsregister	10
4.1	Produktionsversioner	10
4.2	Arkiveringsversioner	10
4.3	Erfarenheter från denna undersökningsomgång.....	10
Bilagor	11
	Bilaga 1 Frågeformulär.....	11
	Bilaga 2 Intervjuarinstruktion	20

0 Allmänna uppgifter

0.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Arbetsmarknad

0.2 Statistikområde

Statistikområde: Arbetsmiljö

0.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS): Ja

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se [Förordning \(2001:100\) om den officiella statistiken](#).

0.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation	Arbetsmiljöverket
Postadress	112 79 Stockholm
Kontaktperson	Dennis Webstedt
Telefon	010-730 90 00
E-post	fornamn.efternamn@av.se

0.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation	SCB
Postadress	Box 24300
Kontaktperson	Ingrid Persson
Telefon	010-479 4666
E-post	fornamn.efternamn@scb.se

0.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt [Lag \(2001: 99\) om den officiella statistiken](#).

0.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § [Offentlighets- och sekretesslag \(2009:400\)](#).

För att skydda enskilda personers eller företags sekretessbelagda uppgifter i den offentliggjorda statistiken, säkerställs att de inte kan röjas varken direkt eller indirekt.

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i [Personuppgiftslag \(1998:204\)](#). För statistik finns också särskilda regler för personuppgiftsbehandling i [Lag \(2001:99\) om den officiella statistiken](#) och [Förordning \(2001:100\)](#).

0.8 Gallringsföreskrifter

Enligt lagen om den officiella statistiken ska personuppgifter gallras när de inte längre behövs för sitt ändamål. Regeringen eller Riksarkivet får dock föreskriva om undantag från denna skyldighet om det krävs av hänsyn till det nationella kulturarvet eller forskningens behov. Beslut om bevarande är under utredning.

Ett exemplar av samtliga trycksaker och elektroniska publikationer levereras till Kungliga biblioteket i form av pliktexemplar. De arkiveras även i enlighet med [Arkivlag \(1990:782\)](#).

0.9 EU-reglering

Statistiken är inte EU-reglerad.

0.10 Syfte och historik

Det övergripande målet för regeringens arbetsmiljöpolitik är en arbetsmiljö som a) förebygger ohälsa och olycksfall, b) är anpassad till människors olika fysiska och c) psykiska förutsättningar samt är utvecklande för individen. Arbetsmiljöverket (AV) har huvudansvaret för genomförande av regeringens arbetsmiljöpolitik. AV har sedan den 1 juli 1994 ansvaret för den officiella statistiken om arbetsmiljön.

Undersökningen om arbetsorsakade besvär syftar till att kartlägga de hälsoproblem som orsakats av arbetet för de sysselsatta på den svenska arbetsmarknaden. Kartläggningen avser besvär till följd av arbetet människor haft under de senaste tolv månaderna.

Undersökningen är en urvalsundersökning som ger information om hur många som anser att de haft besvär av arbetet under en viss period samt typ av besvär och vad i arbetet som kan ha orsakat problemen.

Undersökningen har genomförts årligen mellan 1991 till 2006 som tillägg till arbetskraftsundersökningen (AKU). De i AKU insamlade uppgifterna utnyttjas som bakgrundsinformation för att särredovisa olika grupper i arbetslivet. År 2007 gjordes ingen undersökning eftersom det detta år genomfördes en liknande undersökning i hela EU som tillägg till AKU. Från och med 2008 görs undersökningen vart annat år.

0.11 Statistikanvändning

Statistiken ska ge underlag för att besvara olika frågeställningar inom arbetsmiljöområdet och ge underlag för prioriteringar av olika arbetsmiljöinsatser. Den skall även ge tillgång till referensdata som kan användas vid lokala kartläggningar samt ge allmän information om arbetsmiljöförhållanden. Användare är i huvudsak departement och myndigheter, främst Arbetsmarknadsdepartementet, Arbetsmiljöverket, arbetslivs- och arbetsmarknadsforskare, miljömedicinska kliniker, branschorganisationer, arbetsmarknadens parter, företagshälsovården, massmedia.

0.12 Upplägg och genomförande

Datainsamlingen för 2016 års undersökning genomfördes via telefonintervjuer under perioden januari till april 2016.

Frågorna om arbetsorsakade besvär ställs i direkt anslutning till SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU). Efter det att AKU-intervjun avslutas ställs två frågor till samtliga sysselsatta personer i åldern 16-64 år om man haft 1: fysiska besvär, 2: andra besvär (stress, psykiska besvär etc.) som följd av arbetet, som gjort det svårt att arbeta på jobbet eller utföra det dagliga hemarbetet. De som svarar ja på den ena eller båda frågorna får ytterligare 24 frågor. Intervjun avseende arbetsorsakade besvär tar ca 5 minuter.

Urvalsramen för undersökningen om arbetsorsakade besvär utgörs av personer i åldern 16-64 år som är folkbokförda i Sverige och som deltagit i AKU-intervju och vid intervjun klassats som sysselsatta. Populationen avser de som tillhör AKU:s ordinarie urval januari-mars 2016 (ej tilläggsurvalet).

Vid urvalsdragningen till ordinarie AKU sker en indelning i strata efter län och kön. Inom varje stratum dras ett systematiskt urval där ramen är sorterad efter födelseland och personnummer. Vart och ett av urvalen roteras på så sätt att en åttondel förnyas mellan två på varandra följande undersökningstillfällen. Personer i urvalet intervjuas en gång per kvartal, sammanlagt åtta gånger under två år, varefter de byts ut mot nya. AKU består av totalt 24 rotationsgrupper i kvartal 1. Besvärsundersökningen delurval 2016 består av 15 av AKU:s ordinarie rotationsgrupper vilka omfattade 37 536 personer, varav 16 377 personer klassades som sysselsatta enligt AKU och därmed kom att utgöra Besvärsundersökningens urval 2016.

0.13 Internationell rapportering

Statistiken rapporteras inte internationellt.

0.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

En översyn görs inför varje ny undersökning vad gäller t.ex. aktualitet, som syftar till att (bättre) mäta arbetsmiljöförhållanden som kommit i fokus.

1 Innehållsöversikt

Undersökningen Arbetsorsakade vänder sig till sysselsatta personer i åldern 16-64 år som är folkbokförda i Sverige. Den belyser besvär man har eller har haft under den senaste 12-måndersperioden, men besvären kan ha uppstått tidigare. Resultaten redovisas som andel av samtliga sysselsatta och redovisas efter kön, yrke, ålder, näringsgren, utbildning och inkomst. Resultaten redovisas i form av en publikation som publiceras på Arbetsmiljöverkets hemsida samt i form av tabeller i SCB:s databaser.

1.1 Undersökta populationer och variabler

Undersökt population		Undersökt variabel	
Namn	Referenstid	Namn	Referenstid
Sysselsatta personer i åldern 16-64 år som är folkbokförda i Sverige.	januari-mars 2016	Besvär de senaste 12 månaderna till följd av: - Arbetsolycka - andra förhållanden i arbetet - färdolycka	2015 (kvartal 2) - 2016 (kvartal 1)
		Orsak till besvär Typ av besvär Sjukfrånvarande till följd av besvären Åtgärder	Inträffat 2015 eller senare/ tidigare än 2015 2015 (kvartal 2) - 2016 (kvartal 1)

1.2 Redovisade populationer och storheter

Redovisad population	Indelning i redovisningsgrupper	Redovisad storhet	Redovisad storhets referenstid	Statistiskt mått	Mått-enhet
Sysselsatta personer i åldern 16-64 år som är folkbokförda i Sverige	Kön Yrke Näringsgren Ålder Inkomst Utbildning	Andel sysselsatta med arbetsorsakade besvär, typ av besvär, orsak till besvär samt sjukfrånvaro och åtgärder	kvartal 2 2015 - kvartal 1 2016	Andel samt osäkerhetstal på 95% konfiden snivå	Andel (%) av sysselsatta

1.3 Utflöden: statistik och mikrodata

Resultat redovisas i en rapport samt i SCB:s Statistikdatabas SSD. Rapporten ges ut i Arbetsmiljöverkets rapportserie Arbetsmiljöstatistik. Rapporten Arbetsorsakade besvär 2016 (serienummer 2016:3) finns som en PDF-fil på Arbetsmiljöverkets webbplats: <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetsmiljostatistik-officiell-arbetskadestatistik>

I SSD redovisas resultat för ett urval av frågor.

Resultat redovisas förutsatt att minst 100 svar finns för aktuell redovisningsgrupp.

SCB utför på beställning specialbearbetningar av primärmaterial. Forskare m.fl. kan efter prövning få tillgång till aidentifierat material för egen bearbetning.

1.4 Dokumentation och metadata

I detta dokument beskrivs framtagningen av statistiken och statistikregistret Statistikens framtagning (SCBDOK).

Kvaliteten hos statistiken beskrivs i Beskrivning av statistiken (BaS).

Det detaljerade innehållet i statistiken beskrivs i SCB:s mikrodataregister (MetaPlus).

Dokumentationerna finns publicerade på SCB:s webbplats, www.scb.se/AM0502

2 Uppgiftsinsamling

Insamlingen sker via telefonintervjuer i direkt anslutning till AKU. Personer i åldern 16-64 år som klassats som syselsatta får frågorna om arbetsorsakade besvär. Dataregistrering sker i direkt anslutning till intervjun. Utöver svar från besvärundersökningen används arbetsmarknadsvariabler från AKU samt vissa bakgrundsvariabler från register för resultatredovisningen.

2.1 Ram

Ramen utgörs av personer i åldern 16-64 år som deltagit i AKU-intervju och vid intervjun klassats som syselsatta. Populationen avser de som tillhör AKU:s ordinarie urval januari-mars 2016 (ej tilläggsurvalet).

Vid urvalsdragningen till ordinarie AKU sker en indelning i strata efter län och kön. Inom varje stratum dras ett systematiskt urval där ramen är sorterad efter födelseland och personnummer. Vart och ett av urvalen roteras på så sätt att en åttondel förnyas mellan två på varandra följande undersökningstillfällen. Personer i urvalet intervjuas en gång per kvartal, sammanlagt åtta gånger under två år, varefter de byts ut mot nya. AKU består av totalt 24 rotationsgrupper i kvartal 1. Besvärundersökningen delurval 2016 består av 15 av AKU:s ordinarie rotationsgrupper vilka omfattade 37 536 personer, varav 16 377 personer klassades som syselsatta enligt AKU och därmed kom att utgöra Besvärundersökningens urval 2016.

För mer information om AKU:s ram se <http://www.scb.se/aku/>

2.2 Urval

Sysselsatta personer i åldern 16-64 år i 15 av AKUs rotationsgrupper får frågorna om arbetsorsakade besvär. Se 2.1 ovan

2.3 Mätinstrument

Uppgifterna samlas in via telefonintervjuer. Efter det att AKU-intervjun avslutas ställs två frågor till samtliga sysselsatta personer i åldern 16-64 år om man haft 1: fysiska besvär, 2: andra besvär (stress, psykiska besvär etc.) som följd av arbetet, som gjort det svårt att arbeta på jobbet eller utföra det dagliga hemarbetet. De som svarar ja på den ena eller båda frågorna får ytterligare 24 frågor. Intervjun avseende arbetsorsakade besvär tar ca 5 minuter. Se bilaga 1 Frågeformulär.

Inför undersökningen skickas instruktioner ut till berörda intervjuare, se bilaga 2 Intervjuarinstruktion.

Det skickas inget separat introduktionsbrev till uppgiftslämnarna om undersökningen Arbetsorsakade besvär men alla som deltar har fått AKU:s introduktionsbrev.

Telefonintervjuerna är datorstödda och huvuddelen av dataregistreringen sker i direkt anslutning till uppgiftsinsamlingen. Logiska kontroller finns inlagda i intervjustödssystemet.

Kodning sker i efterhand av variablerna näringsgren, sektor och yrke. Denna kodning sker inom ramen för AKU. Utöver dessa uppgifter hämtas även vissa ytterligare arbetsmarknadsvariabler från AKU samt variablerna ålder, län och kön (som AKU hämtat från Registret över totalbefolkningen (RTB).) Bakgrundsvariabeln utbildning hämtas från utbildningsregistret (UREG) kompletterad med svar från AKU och variabeln förvärvsinkomst hämtas från inkomst och taxeringsregistret (IOT).

För insamling avseende dessa variabler se dokumentation för berörd undersökning/register.

AKU:

<http://www.scb.se/aku/>

RTB: http://www.scb.se/sv_/Vara-tjanster/Bestalla-mikrodata/Vilka-mikrodata-finns/Registret-over-totalbefolkningen-RTB/

UREG: http://www.scb.se/sv_/Vara-tjanster/Bestalla-mikrodata/Vilka-mikrodata-finns/Registret-over-befolkningens-utbildning-/

IOT: http://www.scb.se/sv_/Vara-tjanster/Bestalla-mikrodata/Vilka-mikrodata-finns/Registret-over-inkomster-och-taxeringar-IoT/

2.4 Insamling

Datainsamlingen för 2016 års undersökning genomfördes via telefonintervjuer under perioden januari till april 2016.

Frågorna om arbetsorsakade besvär ställs i direkt anslutning till SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU). Inget separat introduktionsbrev om besvärsundersökningen skickas ut. Efter att AKU-intervjun avslutats ger intervjuaren en kort introduktion till undersökningen: " SCB har fått i uppdrag av Arbetsmiljöverket att ta reda på i vilken utsträckning människor får skador och besvär av arbetet. Vi vill därför ställa några frågor om detta."

Telefonnummersättning och spårning görs inom ramen för AKU. Likaså bestäms antalet kontaktförsök inom ramen för AKU och inga specifika kontaktförsök görs för besvärsundersökningen. Indirekta intervjuer är inte tillåtna i besvärsundersökningen.

Utöver svar från besvärsundersökningen används arbetsmarknadsdata från AKU samt vissa bakgrundsvariabler från register för resultatredovisningen. (Se information under 2.3 ovan).

Inför uppstart av undersökningen sänds intervjuarinstruktioner till berörda intervjuare.

2.5 Databeredning

Dataregistrering sker i direkt anslutning till telefonintervjun i SCB:s intervjustödssystem. Frågorna har som regel fasta svarsalternativ. Logiska kontroller finns inlagda i intervjustödssystemet. Ungefär 20 procent av intervjuerna genomfördes av SCB:s underkonsult Evry på motsvarande sätt. Utöver logiska kontroller i samband med insamlingen granskas det färdiga datasettet och logiska kontroller och jämförelser med tidigare år görs vid resultatframställningen.

3 Statistisk bearbetning: antaganden och beräkningsformler

Svarsdatafilen kompletteras med vikter för uppräkningsnivå. Uppräkningsförfarandet är justerat för att kompensera bortfallet. Estimationen bygger på GREG-estimation (General Regressionestimator) med hjälpinformation enligt samma indelning som i AKU, det vill säga kön i kombination med ålder, region, födelseland, näringsgrenstillhörighet samt information från Arbetsförmedlingen om huruvida individen är inskriven som arbetslös och arbetssökande eller ej. *Arbetsorsakade besvär* ses som ett tvåfas-urval där den första fasen är AKU-intervjun och den andra fasen är *Arbetsorsakade besvärs* telefonintervju. Vid estimationen i *Arbetsorsakade besvär* används hjälpinformation i de båda faserna. I den första fasen används den hjälpinformation som används i AKU:s estimator och i den andra fasen används information om ålder, 16-64 år samt övriga, i kombination med sysselsatt/ej sysselsatt.

I samtliga tabeller redovisas osäkerhetsmått i form av konfidensintervall. De osäkerhetstal ($1.96 \cdot \text{standardavvikelsen}$) som redovisas i tabellerna ger intervall som med 95 procents sannolikhet

innehåller de sanna värdena. Om det dessutom finns systematiska fel blir dock sannolikheten lägre än den avsedda.

4 Slutliga observationsregister

4.1 Produktionsversioner

I det här dokumentet (SCBDOK) har framtagningen av nedanstående slutliga observationsregister beskrivits.

Statistikens slutliga observationsregister

Register	Registervariant	Registerversion
Arbetsorsakade besvär	Arbetsorsakade besvär	2016

Fortsatt dokumentation, av registrens detaljerade innehåll (i MetaPlus), finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen finns på www.metadata.scb.se. Klicka dig fram med hjälp av namnen på Register, Registervariant och Registerversion som finns angivna i ovanstående tablå.

4.2 Arkiveringsversioner

Beslut om bevarande utreds för närvarande.

4.3 Erfarenheter från denna undersökningsomgång

Inga särskilda erfarenheter finns från denna undersökningsomgång. Arbetet har gått helt enligt plan.

Bilagor

Bilaga 1 Frågeformulär

Arbetsorsakade besvär 2016

SCB har fått i uppdrag av Arbetsmiljöverket att ta reda på i vilken utsträckning människor får skador och besvär av arbetet. Vi vill därför ställa några frågor om detta.

S1

Har du någon gång under de senaste 12 månaderna haft fysiska, d.v.s. kroppsliga, besvär till följd av arbetet, som gjort det svårt för dig att arbeta på jobbet eller utföra det dagliga hemarbetet? Tänk på besvär som följd av en olyckshändelse på arbetet, som följd av förhållandena på arbetet eller besvär som uppstått p.g.a. en olycka direkt på väg till eller från arbetet.

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM DENNA 12- MÅNADERSPERIOD BÖRjade

- 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL
-

S2

Har du någon gång under de senaste 12 månaderna haft andra typer av besvär än fysiska till följd av arbetet, som gjort det svårt för dig att arbeta på jobbet eller utföra det dagliga hemarbetet? Tänk på besvär som följd av stress i arbetet, arbetets innehåll, dåliga relationer till chefer och arbetskamrater, hot eller våld etc.

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM DENNA 12- MÅNADERSPERIOD BÖRjade

- 1 JA
- 2 NEJ AVSLUTAS, OM NEJ ÄVEN PÅ FRÅGA S1
- 9 BORTFALL

S3

Vad berodde besvären på och när inträffade händelsen?

- Var det Arbetsolycksfall?
- 1 Ja, under 2015 eller senare
 - 2 Ja, före 2015
 - 3 Nej
 - 9 BORTFALL
-

Var det andra förhållanden i arbetet?

- 1 Ja, under 2015 eller senare
 - 2 Ja, före 2015
 - 3 Nej
 - 9 BORTFALL
-

Var det olycka på väg direkt till eller från arbetet?

- 1 Ja, under 2015 eller senare
 - 2 Ja, före 2015
 - 3 Nej
 - 9 BORTFALL
-

S4

Har du samma yrke idag, som du hade när besvären började?

- 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL
-

S5

Har du någon gång under de senaste 12 månaderna varit sjukfrånvarande och/eller haft sjukersättning/aktivitetsersättning på hel- eller deltid som följd av dessa besvär?

SJUK-/AKTIVITETSERSÄTTNING HETTE INNAN 2003
SJUKBIDRAG/ FÖRTIDS-PENSION

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM DENNA 12-MÅNADERSPERIOD BÖRJADE

- 1 Ja, hela arbetstiden
 - 2 Ja, ungefär 75% av arbetstiden
 - 3 Ja, ungefär 50% av arbetstiden
 - 4 Ja, ungefär 25% av arbetstiden
 - 5 Nej Fråga S7
 - 9 BORTFALL Fråga S7
-

S6

OM JA: Hur lång tid sammanlagt under de senaste 12 månaderna varade sjukfrånvaron och/eller sjukersättningen/aktivitetsersättningen till följd av dessa besvär?

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM
DENNA 12 MÅNADERSPERIOD BÖRJADE

- 1 1-3 DAGAR
 - 2 4 DAGAR TILL OCH MED 1 VECKA
 - 3 8 DAGAR TILL OCH MED 2 VECKOR
 - 4 MER ÄN 2 VECKOR TILL OCH MED 4 VECKOR
 - 5 MER ÄN 4 VECKOR TILL OCH MED 2 MÅNADER
 - 6 MER ÄN 2 MÅNADER TILL OCH MED 3 MÅNADER
 - 7 MER ÄN 3 MÅNADER OCH UPP TILL OCH MED ETT
HALVÅR
 - 8 ÖVER ETT HALVÅR MEN MINDRE ÄN 1 ÅR
 - 9 HELA ÅRET ELLER MER
 - 99 BORTFALL
-

S7

Har du under de senaste 12 månaderna varit i kontakt med läkare
för dina besvär?

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM
DENNA 12-MÅNADERSPERIOD BÖRJADE

- 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL
-

S8

Har du informerat din arbetsgivare om att dina besvär beror helt
eller delvis på arbetet?

- 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL
-

S9

Var någonstans i kroppen har/hade du besvär?

FLERA ALTERNATIV FÅR ANGES

- 1 HUVUDET OCH/ELLER ANSIKTET
- 2 ÖGONEN
- 3 HALS OCH/ELLER NACKE
- 4 RYGG UTOM NACKE
- 5 AXEL OCH/ELLER ARM
- 6 FINGRAR, HAND OCH/ELLER HANDLED
- 7 BRÖST
- 8 BUK OCH/ELLER BÄCKEN
- 9 HÖFTLED, BEN OCH/ELLER KNÄN
- 10 TÅR, FOT OCH/ELLER FOTLED

- 11 HUD
 - 12 LUNGOR OCH/ELLER LUFTVÄGAR
 - 13 MAGE, TARMAR OCH/ELLER ÖVRIGA BUKORGAN
 - 14 HJÄRTA OCH/ELLER KÄRLSYSTEM
 - 15 BLODET OCH/ELLER BLODBILDANDE ORGAN
 - 16 HELA ELLER STÖRRE DELEN AV KROPPEN
 - 17 PSYKISKA BESVÄR
 - 99 BORTFALL
-

S10

Har du p. g. a. arbetet under de senaste 12 månaderna haft besvär med:....?

FLERA ALTERNATIV FÅR ANGES

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM DENNA 12 MÅNADERSPERIOD BÖRjade

- 1 Hörseln
 - 2 Allergi (snuva, astma eller dylikt, ej hud)
 - 3 Hudöverkänslighet (eksem, klåda, sveda, rodnad, nässelutslag)
 - 4 Sömnbesvär
 - 5 Oro, ångest, depression eller nervösa besvär
 - 6 Inga av dessa problem
 - 9 BORTFALL
-

S11

Vad var det som orsakade de besvär du nämnt? Var det ...

FLERA ALTERNATIV FÅR ANGES

- 1 buller
 - 2 vibrationer
 - 3 besvärliga temperaturförhållanden, drag eller liknande
 - 4 smittämnen
 - 5 ämnen från växt- eller djurriket
 - 6 kemiska och tekniska produkter, ämnen från mineralriket
 - 7 påfrestande arbetsställningar
 - 8 korta, upprepade arbetsmoment
 - 9 tung manuell hantering
 - 10 arbete vid bildskärm/persondator
 - 11 mobbning, trakasserier
 - 12 hot eller våld
 - 13 stress och andra psykiska påfrestningar
 - 14 annat, nämligen.....
- ÖPPEN FRÅGAMAX 80 POSITIONER.
- 15 VET INTE ORSAKEN
(OBS ATT KODEN SKALL VARA 15)
 - 99 BORTFALL
-

S12

STÄLLS ENDAST TILL DEM SOM SVARAT ALT 2, 4, 6 PÅ
FRÅGA S3

Har du även varit utsatt för dessa orsaker till besvär under den
senaste 12-månadersperioden?

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM
DENNA 12-MÅNADERSPERIOD BÖRJADE

- 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL
-

S13

STÄLLS ENDAST TILL DEM SOM SVARAT MED NÅGOT AV JA-
ALTERNATIVEN PÅ FRÅGA S5

Har du varit sjukfrånvarande helt eller delvis under 4 veckor eller
mer i en följd och/eller sjukfrånvarande vid sex eller fler tillfällen
under de senaste 12 månaderna?

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM
DENNA 12-MÅNADERSPERIOD BÖRJADE

- 1 JA
 - 2 NEJ FRÅGA S16
 - 9 BORTFALL FRÅGA S16
-

S14

Har Försäkringskassan, din arbetsgivare och/eller
företagshälsovården gjort en genomgång av dina
rehabiliteringsbehov för att underlätta för dig att återgå i arbete?

- 1 JA
 - 2 NEJ FRÅGA S16
 - 3 NEJ INTE AKTUELLT FRÅGA S16
 - 4 VET INTE OM DETTA SKETT FRÅGA S16 (OBS ATT
KODEN SKALL VARA 4)
 - 9 BORTFALL FRÅGA S16
-

S15

Hur länge har/hade du varit sjukfrånvarande innan denna genomgång gjordes?

- 1 1 till 2 månader
 - 2 Mer än 2 månader och upp till och med 4 månader
 - 3 Mer än 4 månader och upp till och med ett halvår
 - 4 Mer än ett halvår
 - 5 Upprepade kortare perioder
 - 8 VET EJ
 - 9 BORTFALL
-

S16

FLERA ALTERNATIV FÅR ANGES

På grund av dina besvär, har du numera...

- 1 förändrade arbetsuppgifter?
 - 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL

 - 2 gått ned i ordinarie arbetstid? (RÄKNA EJ IN SJUKFRÅNVARO)
 - 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL

 - 3 omplacering inom samma företag?
 - 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL

 - 4 bytt arbetsgivare?
 - 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL
-

S17

OM JA PÅ NÅGON AV FRÅGORNA S16 1-4:

Har det lett till att dina besvär har minskat?

- 1 JA
 - 2 NEJ
 - 9 BORTFALL
-

S18

Har åtgärder vidtagits på den arbetsplats där besvären uppstod, för att dina besvär ska lindras, inte förvärras eller återkomma eller för att andra inte ska drabbas av liknande besvär?

1	JA	
2	NEJ	FRÅGA S21
3	VET INTE OM DETTA SKETT	FRÅGA S21 (OBS ATT KODEN SKALL VARA 3)
9	BORTFALL	FRÅGA S21
-

S19

Vilka åtgärder har vidtagits på den arbetsplats där besvären uppstod?

FLERA ALTERNATIV FÅR ANGES
Förändringar:

1	I den fysiska arbetsmiljön
2	I arbetsorganisationen
3	I arbetsmetoderna
4	I utbildningen av personalen
5	Anskaffning eller översyn av personlig skyddsutrustning
6	Personlig stöttning
7	På annat sätt som påverkar arbetsmiljön,
såsom.....ÖPPEN FRÅGA.... MAX 80 POSITIONER.
9	BORTFALL
-

S20

Har dina besvär minskat till följd av den eller de åtgärder som vidtagits på arbetsplatsen?

1	JA
2	NEJ
3	EJ RELEVANT
4	VET EJ (KODEN SKALL VARA 4)
9	BORTFALL
-

S21

Har en arbetsskadeanmälan gjorts med anledning av dina besvär, dvs. har omständigheterna kring skadan beskrivits på en särskild arbetsskadeblankett, som sänts till Försäkringskassan?

1	JA	FRÅGA S23
2	NEJ	FRÅGA S22
3	VET INTE OM DETTA SKETT	FRÅGA S25 (OBS ATT KODEN SKALL VARA 3)
9	BORTFALL	FRÅGA S25
-

S22

OM NEJ Vad var skälet till att ingen arbetsskadeanmälan gjorts?
FLERA ALTERNATIV FÅR ANGES

- 1 Känner/kände inte till att arbetsskador ska anmälas
 - 2 Avvaktar utveckling eller utredning av besvären
 - 3 Besvären inte så allvarliga
 - 4 Det lönar sig inte - får ändå ingen ersättning
 - 5 Rädd att stöta sig med arbetsgivaren
 - 6 Avstått av andra skäl, nämligenÖPPEN FRÅGA.... MAX 80 POSITIONER.
 - 9 BORTFALL
-

S22_2

OM FLERA SVAR PÅ S22 Vilket var det huvudsakliga skälet till att ingen arbetsskadeanmälan gjorts?

- 1 Känner/kände inte till att arbetsskador ska anmälas
 - 2 Avvaktar utveckling eller utredning av besvären
 - 3 Besvären inte så allvarliga
 - 4 Det lönar sig inte - får ändå ingen ersättning
 - 5 Rädd att stöta sig med arbetsgivaren
 - 6 Avstått av andra skäl.
 - 7 VET INTE
 - 9 BORTFALL
-

S23

OM JA: Har anmälan skett under de senaste 12 månaderna?

FÖR ATT HJÄLPA UP TALA OM VILKEN MÅNAD SOM DENNA 12 MÅNADERSPERIOD BÖRjade

- 1 JA
 - 2 NEJ FRÅGA S25
 - 9 BORTFALL FRÅGA S25
-

S24

OM JA PÅ FRÅGA S23: Har anmälan skett efter årsskiftet
2015/2016?

- 1 JA
- 2 NEJ
- 9 BORTFALL

S25

FRÅGAN STÄLLS TILL DEM SOM VARIT FRÅNVARANDE
FRÅN ARBETET BEROENDE PÅ SJUKDOM UNDER
REFERENSVECKAN

I ANNAT FALL AVSLUTAS TILLÄGGET HÄR.

Du sa att du var frånvarande från arbetet under
(referensveckan).

Var det beroende på besvären du nu talat om?

- 1 JA
- 2 NEJ AVSLUTA
- 9 BORTFALL AVSLUTA

S26

KONTROLLERA HUR UP BESVARAT FRÅGA S3.

HAR BARA ETT ALTERNATIV ANGIVITS PÅ DENNA FRÅGA
AVSLUTAS TILLÄGGET HÄR.

Var du frånvarande p.g.a. sjukdom (referensveckan) beroende på?

- 1 Arbetsolycksfall
- 2 Andra förhållanden i arbetet
- 3 Olycka på väg direkt till eller från arbetet
- 9 BORTFALL

AVSLUTA

Stort tack för din medverkan!

Bilaga 2 Intervjuarinstruktion

Intervjuarinstruktion till tillägget **Arbetsorsakade besvär 2016**

Observera att frågorna ställs enbart till sysselsatta och oavsett hur liten tid de arbetat.

Syfte

Vi vet inte hur stort antalet arbetsskador totalt sett är eftersom inte alla skador anmäls till Försäkringskassan. Detta trots att det är arbetsgivarens skyldighet att anmäla alla arbetsskador. Därför ställs några tilläggsfrågor. De första två frågorna ställs till **samtliga sysselsatta**.

Beställare

Arbetsmiljöverket, AV, är ansvarig myndighet för arbetsmiljö-statistiken. SCB utför på AV:s uppdrag undersökningar och gör statistik över arbetsmiljön. AV är tillsynsmyndighet för arbetsmiljön.

Allmänna förutsättningar

ENDAST DIREKT INTERVJU ÄR TILLÅTEN

Frågorna bedöms vara svåra att svara på för andra än up själva. Inga indirekta intervjuer ska därför göras.

Intervjufrågorna ställs direkt efter de vanliga AKU-frågorna.

Urvalet

Undersökningen om Arbetsorsakade besvär görs i samband med AKU i januari, februari och mars. **Enbart sysselsatta 16-64 år ingår i undersökningen.**

Följande preciseras inför selektionen av sysselsatta:

Ingår: Sysselsatta, d.v.s. arbetskraftsstatus

Fråga Hu7=2

Fråga Hu9=1

Fråga Hu7=1 och Hu9=2

Fråga Hu4a=2

Fråga Ak5=1 eller Fråga Hu4b=1

FAKTARUTA

Statistiken är ett komplement till Arbetsmiljöverkets (AV) statistik över anmälda arbetsskador. **AV:s** statistik mäter ett **inflöde** av (nya) skador under ett år. Undersökningen om arbetsorsakade besvär mäter **beståndet** av arbetsskador genom att vi frågar personer om de har eller har haft besvär någon gång under den senaste 12-månadersperioden. Undersökningen om arbetsorsakade besvär mäter alltså såväl nya som äldre skador av vilka man fortfarande har besvär.

Vad är en arbetsskada?

En arbetsskada är en skada till följd av

- olycksfall i arbetet *eller*
- andra förhållanden (annan skadlig inverkan) i arbetet.

Med arbetsskada jämföras i arbetsskadeförsäkringen *också*

- olycka som skett på väg direkt till eller från arbetet.

Arbetsmiljöverket registrerar anmälningar om arbetsskador i Informations-systemet om arbetsskador (ISA).

Vad är sjukersättning (tidigare sjukbidrag)

Man kan få **sjukersättning** om man är mellan 30-64 år och om ens arbets-förmåga är varaktigt nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan. För den som är mellan 19-29 år motsvaras sjukersättningen av **aktivitetsersättning**.

Vad är rehabilitering?

För att en sjukfrånvarande person så snart som möjligt ska kunna återgå till sitt arbete ska olika åtgärder sättas in. Det kan t ex vara sjukgymnastik, arbetsträning eller något

annat som underlättar för den sjukfrånvarande att bli arbetsför igen.

Vilken användning har statistiken?

Arbetsmiljöverket, Arbetsmarknadsdepartementet, arbetsmarknadens parter och branschorganisationer använder statistiken för att ge underlag för prioritering av olika arbetsinsatser inom arbetsmiljöområdet och för att besvara specifika frågeställningar kring risker i arbetsmiljön.

Företag, företagshälsovård och yrkesmedicinska kliniker kan använda statistiken som referensdata vid lokala kartläggningar.

Statistiken ger massmedia och allmänhet en allmän information om arbetsmiljöförhållanden, t.ex. i vilka yrken eller inom vilka näringsgrenar besvär förekommer olika mycket.

Förklarande text till frågorna 1, 2 och 3

Obs! Till S1 och S2 ska den inledande texten i intervjun alltid läsas upp för up.

Fråga S1

Denna första fråga ställs till samtliga. Frågan behandlar **fysiska besvär** som up haft som följd av arbetet under en 12-månadersperiod. För att hjälpa up vill vi att intervjuaren talar om vilken månad, som denna 12-månadersperiod började.

Fråga S2

Även denna fråga ställs till samtliga. Frågan behandlar **andra typer av besvär än fysiska** som up haft som följd av arbetet under en 12-månadersperiod. För de flesta avslutas tillägget efter det att denna fråga ställts.

Fråga S3

Det finns tre olika typer av orsaker till arbetsskador. Man kan ha fått besvär som direkt följd av en **olycka på arbetet** eller som följd **andra förhållanden i arbetet** (än olycka). I det senare fallet handlar det om påfrestningar som man (vanligtvis under längre tid) varit utsatt för i arbetet. Det kan exempelvis vara påfrestande arbetsställningar, stress eller långvarig utsatthet för skadliga ämnen. Det senare alternativet är vad som i arbetsskadestatistiken brukar benämnas

som arbetssjukdom. En kombination av dessa båda orsaker är också möjlig. Arbetsskadeförsäkringen omfattar även **olyckor på väg direkt till och från arbete**.

Flera svar kan anges.

För olyckorna syftar tidsangivelsen i frågan på när olyckan som gav upphov till besvären inträffade. För arbetssjukdomarna (andra förhållanden i arbetet) handlar tidsangivelsen om när besvären debuterade/startade.

Förklarande text till frågorna 5, 6 och 7

Fråga S5 och S6

Med dessa båda frågor vill vi skaffa oss en bild av om och hur länge man sammanlagt varit sjukfrånvarande som följd av besvären. Naturligtvis kan det vara svårt att som svar på denna fråga ge helt korrekta uträkningar. Up får göra så gott den kan, då svarsalternativen täcker rätt vida intervall.

Fråga S5

Med *hela arbetstiden* menar vi hela den ordinarie arbetstiden d. v. s. att en person som är helt sjukfrånvarande och/eller haft sjukersättning (**SE HÄR FAKTARUTAN OVAN!**) kodus som alternativ 1 oavsett om personens ordinarie arbetstid är heltid eller deltid.

Exempel: en 75 % deltid som är halvt sjukfrånvarande = alternativ 3

en 50 % deltid som är halvt sjukfrånvarande = alternativ 3

Om flera svarsalternativ är möjliga avses den grad av sjukfrånvaro och/eller sjukersättning som *pågått* under *längst tid* de senaste 12 månaderna.

Fråga S6

Avser antal dagar inom respektive intervall.

Exempel:

Är en person sjukfrånvarande och/eller haft sjukersättning

- * 9 dagar = alternativ 3
- * 16 dagar = alternativ 4
- * 30 dagar (1 månad) = alternativ 5 etc.

Om up varit frånvarande som följd av sina besvär men valt att ta ut flexledighet eller semester istället för att ha sjukanmält sig så ska denna tid räknas som sjukfrånvaro i detta sammanhang. Det avgörande är alltså om man varit frånvarande *på grund besvären*.

Fråga S7

För att få en ännu klarare bild frågar vi också om någon läkare kontaktats. Med det menas legitimerad läkare – ingen annan sjukvårdande person.

Fråga S8

Frågan är framförallt av betydelse för tolkningen/analysen av senare frågor som handlar om olika åtgärder som arbetsgivaren kan ha vidtagit på grund av up:s besvär. Även om denne varit sjukskriven mer än en vecka på grund av besvären är det inte självklart att arbetsgivaren har fått reda på orsaken till sjukskrivningen. Det sjukintyg som arbetstagaren i normalfallet är skyldig att visa för arbetsgivaren vid mer än sju dagars sjukfrånvaro behöver inte innehålla någon närmare uppgift om vilken sjukdom arbetstagaren lider av (Lag om sjuklön SFS 1991:1047 § 8).

Förklarande text till frågorna 9, 10, 11 och 12

Ett av problemen med skador av det här slaget är att det kan vara svårt att förstå uppkomsten av dem. Det är därför viktigt att vi försöker ta reda på vad up säger ligger bakom besvären. Vi vill alltså att de som haft besvär ska tala om var någonstans de haft besvären, hur de yttrat sig och vad som kan ha orsakat dem.

Fråga S9

Här ska anges var någonstans i kroppen man har eller hade besvär.

Observera att flera alternativ får anges.

Alt 17 Ej lokalisierbara psykiska besvär

Här kan t.ex. sömnproblem kodas

Fråga S10

Här ska anges hur vissa av besvären kan ha yttrat sig.

Flera alternativ kan anges.

Fråga S11

Här ska orsakerna uppges. Det handlar om up:s bedömning – den behöver inte nödvändigtvis vara bekräftad av någon expert, exempelvis läkare. I denna fråga finns en uppställning med fasta svarsalternativ, som omfattar det mesta som kan vara troliga orsaker.

Svarsalternativen i fråga S11 är inte heltäckande. Därför kompletteras de med ett öppet alternativ, där up har möjlighet att ge ytterligare beskrivningar av vad som orsakat besvären.

Observera att alternativ 5 innefattar kontakt med *alla slags ämnen som härrör från växt- och djurriket*, som till exempel pollenallergi eller pälsdjursallergi.

Flera alternativ får anges.

Fråga S12 Syftar på de besvär som angivits i fråga S11

Denna fråga ställs till de som i fråga S3 uppgivit att det som orsakat besvären inträffade före 2013. Frågan ställs för att få kompletterande information om man varit utsatt för det som orsakat besvären under de senaste 12 månaderna. Besvären kan ju finnas kvar trots att det som orsakade dem har eliminerats/åtgärdats eller att up har bytt arbete. Alternativt kan det som orsakat besvären fortfarande finnas kvar. Denna fråga gäller främst de som haft besvär på grund av andra förhållanden i arbetet än olycka.

Förklarande text till frågorna 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 20

Som svar på dessa frågor vill vi ta reda på om up **som följd av besvären** varit sjukfrånvarande under längre tid. Det kan vara i följd eller flera upprepade korta perioder samt om en s.k. *rehabiliteringsutredning* gjorts och när. Vi vill även ta reda på om up fått förändrade arbetsuppgifter som har lett till mindre besvär och om det har vidtagits åtgärder på arbetsplatsen för förändring. Dessutom frågas om besvären minskat till följd av den eller de åtgärder som vidtagits på arbetsplatsen. *Se även faktarutan.*

Fråga S16

Denna fråga handlar om att up på ena eller andra sättet har lämnat arbetsuppgifter eller minskat tiden i de arbetsuppgifter som lett till besvären. Anpassning av arbetsuppgifterna (fortfarande samma uppgifter) eller åtgärder på arbetsplatsen tas upp i frågorna S18-S19.

I S16 och fråga 1 här ska inte anpassning av arbetsuppgifter räknas med utan endast förändring av arbetsuppgifter, dvs. byte av arbetsuppgifter. Vi frågar om anpassning och åtgärder under fråga S18 och S19.

S16 och fråga 4 kan kännas knepig att ställa till dem som är egna företagare men det kan ju finnas de som varit anställda och fått besvär och som sedan blivit egen företagare. Då kan allt 4 faktiskt vara aktuellt även för företagare.

Fråga S18

Ändringar/åtgärder behöver inte nödvändigtvis gälla den fysiska arbetsmiljön. Räkna med t.ex. *anpassning* av arbetsuppgifter eller ändrade arbetsmetoder, ändrad arbetsorganisation, utbildning, eller anskaffning av skyddsutrustning. Se även instruktion till fråga S19.

Frågan inkluderar även åtgärder som gjorts för att andra inte ska drabbas. Under förutsättning att up känner till det så kan han/hon svara här även om han/hon bytt arbetsuppgifter eller omplacerats.

Fråga S19

Här får flera alternativ anges. Det är viktigt att så långt som möjligt få up att tänka efter om svaret kan passa in på något av alternativen 1–6.

Förändringen

i fysiska arbetsmiljön kan t.ex. vara:

anpassning av arbetslokaler, ny eller bättre stol/bord/maskin,

förbättrad ventilation, elimination av skadliga/irriterande ämnen, lyfthjälpmedel, andra hjälpmedel.

i arbetsorganisation kan t.ex. vara:

ändrat arbetsschema, fått roterande arbetsuppgifter, utvidgat arbetsinnehåll eller variation i arbetsinnehåll, ansvar för hela processen vid t ex varutillverkning.

i arbetsmetoderna kan t.ex. vara:

Par/teamjobb istället för ensamarbete, mer delegering, ökad möjlighet att påverka den egna arbetssituationen, användning av lyfthjälpmedel.

i utbildning av personalen kan t.ex. vara:

utbildning i hur man hanterar en hotfull situation, hur man ska lyfta eller sitta rätt.

i personlig skyddsutrustning kan t.ex. vara:

halkskydd, hörselskydd, skyddshandskar/-skor, andningsskydd.

Fråga S20

För svaret EJ RELEVANT kan t.ex. up ha bytt arbetsplats innan åtgärder vidtagits, eller att besvären gått över innan åtgärderna hann vidtas.

Förklarande text till frågorna 21, 22, 23 och 24

Med dessa frågor vill vi skaffa oss en bild av om besväret är rapporterat som en arbetsskada till Försäkringskassan. Arbetsgivaren har ansvaret för rapporteringen, men den görs oftast av arbetsledaren, skyddsombudet och arbetstagaren tillsammans så arbetstagaren bör i allmänhet kunna svara på frågan.

Fråga S22

Här får flera alternativ anges.

Vi vet att många skador inte anmäls. Det är av stort värde att veta varför. Visserligen är det arbetsgivaren som ska göra en arbetsskadeanmälan, men i flertalet fall sker det på initiativ av arbetstagaren som meddelar arbetsgivaren om sin skada. Därför är (vissa av) svarsalternativen formulerade som om det vore up som valt att inte göra en anmälan trots att formellt sett mycket sällan är up som gör anmälan. (Om arbetsgivaren vägrar att göra en anmälan kan arbetstagaren göra en själv.)

Fråga S22

Om UP anger flera olika skäl till varför en arbetsskadeanmälan inte gjorts ställer vi frågan om vilket skäl som var den huvudsakliga. Hjälp UP med att repetera de skäl som UP angett i frågan innan. Kan inte UP ange vilket av skälen som var det huvudsakliga koda då frågan som bortfall.

Fråga S23

För att hjälpa up vill vi att intervjuaren talar om vilken månad, som denna 12-månadersperiod började.

Förklarande text till frågorna 25 och 26

Tidigare frågor har i huvudsak gällt perioden 12 månader före intervjun. Med dessa båda sista frågor vill vi snäva in frågeställningarna till att gälla enbart ***sjukfrånvaro under AKU:s referensvecka***. Frågorna gäller i vilken utsträckning sjukfrånvaro som angetts i ordinarie AKU är orsakad av arbetsolyckor eller andra typer av arbetsskador.

Fråga S25

Här anges aktuell referensvecka.

Fråga S26

Denna fråga ställs enbart i de fall up angett fler än ett av alternativen i fråga S3 (arbetsolycka, andra förhållanden i arbetet, olycka på väg direkt till eller från arbetet).

Har du som intervjuare synpunkter eller tips kring formuläret så hör av dig till oss. Dina synpunkter är viktiga, både vid bearbetningen av undersökningen och inte minst inför kommande undersökningar!

Vi hoppas att du kan motivera många att delta i den här ganska korta tilläggsundersökningen. Lycka till önskar vi från BV/DEM!